Nr. 22 Vilnius 1938 m. spalių 3 d. I metai

ŪKININKAS

::: SAVAITINIS „AIDO“ PRIEDAS ŪKININKAMS :::

Daugiau geros valios ir mažiau bylinėjimosi

Mūsų ūkininkai, rodos, labai ramūs žmonės, bet kažin ar rastum kitą kraštą, kur ūkininkai daugiau landžiotų po teismus, nei mūsiškiai. Nuvažiuok bet kurian didesnian miestan, o ypač Vilniun, žvilgtelėk į teismų koridorius ir sales, pamatysi, kad daugumą teismo interesantų ir klijentų sudaro žmonės iš kaimo — taigi ūkininkai. Žinia, geriau teistis valstybiniame teisme, nei daryti savo teismą — atkeršyti savo nuožiūra, tačiau ir dažnas landžiojimas ir tąsymasis po teismus blogas dalykas. Bylinėjimasis teismuose blogas dalykas ūkininkams pirmiausia tuo, kad teismai kaštuoja nemaža pinigų, kurių ūkininkai ir taip nedaug turi. Bylinėjantis reikia apmokėti teismo išlaidas, o kiek išleidžiama gynėjams, advokatams, kiek išleidžiama pinigų kelionėms, liudytojams ir jų pavaišinimui, kiek sugaištama brangaus laiko, kiek prisikarščiuojama ir prisinervinama, kol byla pasibaigia.

Yra, tiesa,klausimų, kuriuos gali tik teismas išspręsti, bet dažniausiai į teismą einama su visai menkais dalykais. Kaimynas perarė kiek ežią, gyvulys įpuolė pievon — tuojau teismas, kaimynės susibarė ir išsikoliojo dėl vištos — teisman, bernai susistumdė „kuokynėje“ — irgi teisman. Šitokių mažų nesusipratimų kaime, gyvenant kaimynistėje, atsitinka labai daug, bet negi verta dėl visų mažmožių teismuose bylinėtis. Bet, deja, mūsų ūkininkai vis labiau teismą mėgsta. Dėl bet kokio mažmožio, žiūrėk, kaimynas kaimynui ir grasо: „Na, palauk, tu toks ir toks, aš tave sūdan paduosiu!“ Ir paduoda. Paskui, norėdamas bylą laimėti, ieško tinkamų sau liudytojų. Dažnai, pats būdamas neteisus, suranda tokių liudytojų, kurie už butelį, už pavaišinimą nesidrovi ir kreivai, neteisingai teisme prisiekti. Kartais su tokiais liudytojais pasiseka ir byla laimėti. Tada nuteistasis nelieka taip pat skolingas: arba paduoda apeliaciją, arba suranda taip pat tam tikrą progą savo skundėją teismui apskųsti dėl kokio kito menkniekio. Ir taip bylos tarp ūkininkų tęsiasi be galo, be krašto. Pro teisėjus kasdien pereina eilės skurdžiai apsirėdžiusių, dažnai nesočiai pavalgiusių kaimo žmonių, kurie beieškodami dažnai visai nereikalingos „teisybės“, savo skurdą dar daugiau padidina, nes išleidžia bylinėjimuisi ir advokatams ne tik paskutinius savo skatikus, bet dar ir prisiskolina. O juk „skola ne rona“ neužgyja, ką pasiskolinai — reikia grąžinti, o kai kada ir vėl dėl jos bylinėtis. Dažnai byla, pradėta dėl gaidžio ar kito mažmožio, būna pradžia kitų kaimyninių nesusipratimų, barnių ir naujų bylų. Žodžiai „aš tau nedovanosiu“ kartais taip giliai įsisunkia į kraują ir širdį, kad ir mirdamas dar negali dovanoti ir pamiršti, o mirusio kerštavimo bylą perima vaikai. Ir vėl litanija iš naujo.

Daugumos bylų ir tąsymosi per teimus pradžia, tai stoka geros valios. Jei ūkininkai nesikarščiuotų, jei būtų gerų norų ir valios, tai daugelį tarpusavio nesusipratimų galima būtų išspręsti ir be teismo. Galima juk neaiškūs dalykai ir tarp savęs išsiaiškinti, o jei tai suinteresuotiems asmenims padaryti per sunku, tai galima pasikviesti pagalbon nešališki kaimynai, kurie patariamuoju balsu pasakys, kieno pusėje daugiau teisybės. Jei reikalas kiek rimtesnis, tai galima padaryti ir trečiųjų teismas iš savo kaimynų ar pažįstamų. Toks teismas nieko ir nekaštuoja, o sutaikinti susivaidijusius gali lygiai, kaip ir teismas.

Savų žmonių trečiųjų teismas gali išspręsti ne tik mažmožius, mažesnės reikšmės ginčus, pavyzdžiui, paprastus, bet dažnai pasitaikančius kaimynistėje nesusipratimus, bet ir rimtesnius klausimus, pavyzdžiui, dalinantis tarp brolių tėvų palikimą, dėl kurio dažniausiai kreipiamasi į teismą. Kaime veikia ne tik bendri, valstybės nustatyti, įstatymai, bet ir įsisenėję papročiai. O tuos papročius geriausia ir žino patys kaimo žmonės. Jų nuomonė gali būti teisingiausia.

Koki teisiniai klausimai ar ginčai kaime bekiltų, ūkininkai privalo pirmiausia patys tarp savęs mėginti juos išspręsti. O išspręsti galima daug dalykų, jei tik yra geri norai, gera valia ir daugiau žmoniškumo. Tegul tik visi nenori kito skriaudos, ir daug kuo bus galima susitarti. Į teismą reikėtų kreiptis tik tada, kai jau tarp savęs ar, padedant kaimynams, negalima jokiu būdu susitarti. Šitaip darydami, mūsų ūkininkai parodytų didelį visuomeninį subrendimą, susipratimą, o svarbiausia atliktų patys sau didelį darbą— nereikėtų taip dažnai, kaip dabar, tąsytis po teismus, nereikėtų dažnai visai be jokio rimtesnio reikalo mėtyti sunkiai uždirbtų skatikų, nereikėtų gaišti laiko ne tik sau, bet ir kitiems. O laiko tikrai daug sugaišinama. Teismai yra tik didesniuose miestuose, vadinasi, reikia toli važiuoti. Teismas bylas nagrinėja tada, kai išeina bylos eilė — kas esti dažnai pačioje darbymetėje. Teisman nevažiuosi, gali pralošti arba dar ir baudą užmokėti, kad neatvykai. Nuvažiuosi,— paliksi namus, skubius darbus ne tik pats, bet dar ir kitiems — liudytojams reiks nuo darbo atsitraukti. Bylos laimėjimas netikras, o nuostoliai dėl sugaištos dienos, dėl nelaiku atlikto darbo— tikri. O kur dar bylos visokios išlaidos? Taigi, turėkime daugiau geros valios ir mažiau bylinėkimės teismuose, bus dėl to ir naudos daugiau.

M. K.

ŪKIŠKOS NAUJIENOS

LIETUVOS VALSTYBĖJE

Šalins iš ūkių netvarkingus ūkininkus

Rudens sesijoje Seimui pateiktas vienas ūkininkijai labai svarbus įstatymo projektas, kuris greit bus patvirtintas ir įsigalios, pradės veikti. Būtent, pateiktas žemės valdymui tvarkyti įstatymo projektas. Pagal tą įstatymą žemės ūkio valdytojas (ūkininkas), nežiūrint, ar jis bus to ūkio savininkas ar nuomotojas, galės būti nuo ūkio pašalintas, jeigu dėl girtavimo, tinginiavimo, netvarkingumo, apsileidimo ar kitų blogų darbų netinkamai veda ūkį. Pirmiausia tokiam netvarkingam ūkio valdytojui bus padarytas įspėjimas. Jeigu įspėtas per dvejus metus nepasitaisys, nesusitvarkys ir ūkį vistiek blogai tvarkys, tai apygardos žemės tvarkytojas tuojau praneš ipotekos įstaigai, kuri suvaržys teises. Tada ūkininkas negali savo ūkio išnuomoti, parduoti, dovanoti. Be to, bylą perduoda spręsti apygardos žemės tvarkymo komisijai. Ši komisija gali nuspręsti palikti žemės valdytoją ir toliau valdyti ūkį, jeigu pripažįsta, kad žemės valdytojas gali pasitaisyti, gali duoti dar vienerius metus laiko ūkiui

sutvarkyti, kai mato, kad valdytojas taisosi ir vis geriau ūkį tvarko ir, be to, gali ūkį iš valdytojo atimti ir atiduoti jo sutuoktiniui (žmonai, o kai nuo žmonos atimta — vyrui) arba vienam žemutinės eilės giminaičiui, jeigu šie turi gerų ūkininko privalumų ir nori ūkį paimti. Galutinai ši apygardos komisija gali ūkį parduoti iš varžytinių, gali nuo nuomininko prieš nuomos pasibaigimą atimti ir atiduoti savininkui ar kitam asmeniui. Komisija, nutardama atimti ūkį, nustato ūkio vertę. Jeigu ūkis parduodamas, tai asmuo, netekęs ūkio, gauna nedaugiau, kaip $2^1/_2\%$ metinės išimtinės, skaitant nuo ūkio vertės, o jeigu ūkį valdyti paima sutuoktinis ar giminaitis, tai asmuo, netekęs ūkio, gauna ligi gyvos galvos išlaikymą, o jo įpėdiniai dalis pinigais tiek, kiek jiems priklausytų nusavintam mirus. Tai tik pagrindinė minėto įstatymo mintis. Šio įstatymo svarbiausias tikslas—neleisti nereikalingai terioti, naikinti ūkį. Jeigu nesugebi žmoniškai ūkininkauti, tai iš ūkio pasitrauk, tegul paims jį valdyti toks žmogus, kuris iš to ūkio gaus tiek pelno, kad pats gerai pragyvens ir valstybei padės, prisidėdamas prie bendros jos gerovės pakilimo.

Žemės ūkio darbininkų draudimas

Šiuo metu Lietuvos Valstybės Seimas svarsto vyriausybės pateiktą nukentėjusiems nuo nelaimingų atsitikimų, dirbančiųjų žemės ūkiuose aprūpinimo projektą. Pagal šį įstatymą, kuris ateinančiais metais jau galios, žemės ūkio darbininkai, amatininkai, tarnautojai, dirbantieji ūkio valdytojai, vadinasi, ūkininkai bei jų šeimų nariai, kurie per metus nemoka daugiau kaip 60 litų valstybinio žemės mokesčio, ištikti nelaimės, gaus tam tikrą piniginę paramą, aprūpinimą, kol ta nelaimė bei jos pasėkos veiks. Taigi pagal šį įstatymą nelaimės ištikti gaus paramą ne vien lauko samdomieji darbininkai, bet ir tie, kurie nėra samdomi, būtent ūkininkai, kurie turi apie 6—12 ha žemės. Pagal apytikrius apskaičiavimus per metus esti tiek nelaimingų, kad jiems teks išmokėti apie $1^1/_2$ milijono litų.

Miško eksploatacijos planas

Neseniai buvo paruoštas šių metų miško eksploatacijos planas. Pagal paruoštąjį planą 1938/39 metais miško eksploatacijos sezone nustatyta iškirsti 2.200.000 kietmeterių stačio miško (pernai buvo iškirsta 2.500.000 ktm). Iš to miško bus pagaminta 1.530.000 ktm. įvairių sortimentų miško medžiagos (pernai buvo pagaminta 1.350.000 ktm.).

Vietos gyventojų reikalams numatoma atleisti didesnius miško medžiagos kiekus, negu pernai, kad būtų visai patenkinti jų pareikalavimai. Šį sezoną bus pagaminta apie 500.000 ktm. rąstų, iš kurių $^2/_3$ bus skiriami vietos gyventojų, o $^1/_3$ prekybos ir pramonės reikalams. Eksportinėms Klaipėdos lentpiūvėms bus paskirta apie 120.000 ktm., o vietos pramonei 30.000 rąstų ir 80.000 stačio miško. Kurui bus vartojama medžiaga gaunama retinant miškus, be to, bus plečiamas kelmų rovimas, kurių šiemet numatoma pagaminti 100 000 erdmeterių (pernai buvo pagaminta 60.000 erdmeterių).

Cukraus gamyba auga

Neseniai Kaune įvyko akcinės bendrovės „Lietuvos cukrus" akcininkų metinis susirinkimas, per kurį paaiškėjo, kad cukraus gamybai pernai metai buvo labai palankūs. Cukriniai runkeliai gerai užderėjo, buvo cukringiausi visoje Europoje. Suvežti į fabrikus pasisekė sveikus, dėl to ir perdirbti buvo lengva, atsiėjo pigiai. Kiti reikalai irgi vyko gerai. Beveik pusė reikalingos sėklos buvo išauginta Lietuvoje. Kurui su pasisekimu buvo daug suvartota vietinių durpių, vietoje užsieninės brangios anglies. Antraeiliai produktai: melasa, išspaudos pavyko gerai parduoti. Cukraus suvartojimas pernai irgi žymiai padidėjo. Dabar turimuose 2 cukraus fabrikuose pagaminama tiek cukraus, kiek jo suvartojama visoje valstybėje. Iki šiol buvo gaminamas tiktai smulkus cukrus, todėl iš užsienio šiek tiek buvo atgabenama gabalinio cukraus. Dabar bus gaminamas ir gabalinis. Dabar šios bendrovės turtas jau siekia 15 milijonų litų. Kasmet gaunamas nemažas pelnas, kurio dalis atidedama į atsargos fondą. Šio fondo lėšomis manoma statyti trečias cukraus fabrikas. Pernai pelno gauta mažiau, nes buvo pakeltas cukraus akcizas, kurį ima valstybės iždas. Pernai gauta 725.000 litų gryno pelno (užpernai 1.200.000 lt.), kurio 106.000 lt. paskirta atsargos fondui (jame dabar yra 2.600 000 lt.), 360.000 litų akcininkams, 186.000 lt. mokesčiams ir likusius aukoms: Aeroklubui 10.000 lt., Jaunųjų Ūkininkų Sąjungai 15.000 lt. ir t. t.

Įsiskverbė baisioji liga.

Kaip žinome, Lenkijoje labai paplito snukio ir nagų liga. Ji yra labai užkrečiama ir kenksminga ne tiktai gyvuliams, nuo kurios jų daug nugaišta, bet, kaip manoma, ir žmonėms. Dėl to su ja labai kovojama. Tačiau kai kur, matomai, yra vartojami prasti kovos būdai, nes liga nenyksta. Taip yra su Lenkija. Labai paplitusi ji yra ir Prūsijoje. Lietuva, būdama apsupta iš 2 pusių tų valstybių, labai stropiai gynėsi nuo šios ligos ir iki šiol ta kova gerai pavyko. Tačiau neseniai, rugsėjo mėn., buvo pastebėta, kad keli Pažaislio (netoli Kauno) apylinkės galvijai serga šia baisia liga. Tuojau buvo padaryti griežčiausi žygiai šiai ligai užkirsti kelią. Susirgę gyvuliai tuojau užmušti, padaryta dezinfekcijos, o visos apylinkės plote uždėtas labai griežtas karantinas. Visas įtartas rajonas tam tikrų sargų saugojamas, kad liga nebūtų platinama toliau po apylinkę. Manoma, kad šis pirmas baisiosios ligos lizdas pavyks visai sunaikinti. Dabar tiriama, iš kur ši liga pakliuvo į Lietuvos valstybę. Manoma, kad ji bus atnešta iš Lenkijos. Greičiausiai besilanką turistai atvežė iš Lenkijos snukio ir nagų ligos bacilus ir užteršė tenykščius galvijus.

MŪSŲ KRAŠTE IR KITUR

Blogas linų pluošto derlius

Pagal gaunamas žinias iš svarbiausių mūsų krašto linų gamybos vietų, šių metų linų derlius buvo labai blogas. Pavyzdžiui, Vožino ir Horodziejaus rajonuose šių metų linų derlius yra net per pusę mažesnis už pernykštį. Linų pluoštas yra trumpas ir trapus. Vietomis linai šiemet buvo taip blogi, kad visai negalima buvo jų rauti, bet reikėjo šienauti.

Kitose vietose, kur linai mirkomi, šiemet buvo geras jų derlius. Tačiau dėl didelio sausumo nebuvo kur jų mirkyti, todėl teko juos klojėti.

Visos šios žinios aiškiai paliudija, kad šiemet bus daug blogo linų pluošto. Todėl reikia laukti, kad blogesniems linams bus žemos kainos, nes toki linai tinka tik perdirbti į katoniną. Jų pareikalavimas Lenkijoje yra nedidelis.

Jau ilgesnį laiką Vilniaus Javų — Prekių Birža visiškai nenotavo linų pluošto kainų todėl, kad nieks linų iki šiol neperka.

Vaismedžių skiepų sodinimas

Jau buvu rašyta 17, 18 ir 19 „Ūkininko" numeriuose apie sodui vietos parinkimą ir paruošimą, apie sodui duobių paruošimą, kuolų įkalimą, skiepų sodinimo laiką, apie vaismedžių atmainas, tinkančias mūsų krašto sąlygoms ir apie tai, kaip užsisakyti vaismedžių skiepų. Šį kartą norima dar nupasakoti ir priminti ūkininkams, kaip reikia tikslingai pasodinti skiepai į anksčiau paruoštas jiems vietas.

Jei duobės medeliams buvo šviežiai kasamos, tai reikia jas prieš sodinimą visai užkasti, užversti taip, kad geroji dirvožemio žemė patektų apačion duobės, o blogesnė, podirvio žemė, viršun duobės. Dar geriau būtų sodui, kad blogąją žemę išsklaidytume po visą dirvą ir visai jos į duobes nedėtume, o jos vieton privežtume geros dirvos žemės iš kitur arba iš duobių apylinkės. Žinoma, blogesnė žemė, sukasta duobės paviršiun, per porą metų galėtų pasitaisyti, gerai ją patręšus, bet pradžioje būtų joje blogiau skiepams augti. Į duobę reikia primesti tiek pat žemės, kiek buvo iš jos iškasta, nors nesusigulėjusi žemė visa netilps į duobę ir sudarys nedidelį kaupą. Bet tas kaupas vėliau nusės kartu su pasodintu

ant jo medeliu, kai susigulės žemė ir susilygins su dirvos paviršiumi. Jei medeliams duobės buvo senai iškastos ir vėl užkastos, tai jose žemė bus jau labiau supuolusi ir nebus tokio kaupo ant duobės.

Kai jau visos duobės yra užkastos, tada reikia ant viršaus, viduryje kiekvienos duobės, iškasti nedideles duobutes medelių šaknims įstatyti. Jei turima gerai perpuvusio komposto, gera yra duoti jo po dvi lopetas po kiekvieno medelio šaknimis. Jeigu tokio komposto neturima, geriau nieko nedėti po šaknimis. Tada geriau yra, pasodinus skiepą, patręšti jį iš viršaus mėšlu.

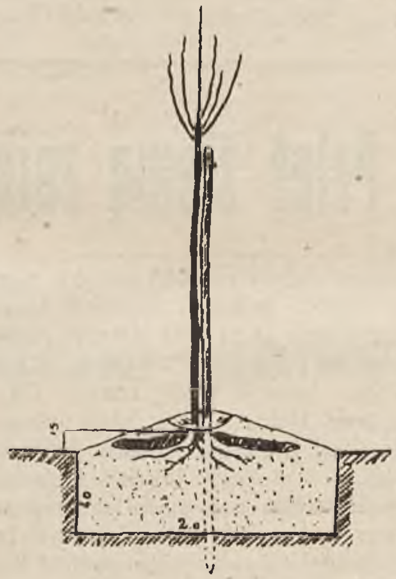
Tą mėšlą reikia pridengti plonai žemėmis. Reikia saugoti nedėti mėšlo visai arti skiepo stiebo, nes gali nušusti jo žievė, reikia mėšlą dėti daugiau į šaknų galus, kuriomis kaip tik medelis daugiausia ima iš žemės maistą. Jokiu būdu negalima mėšlo dėti po medelio šaknimis arba betarpiai ant jo šaknų, kaip kiti daro, nes galima tik pakenkti medeliui. Mėšlas yra geresnis labiau perpuvęs.

Prieš sodinant, reikia gerai apžiūrėti ir aptvarkyti kiekvieno skiepo šaknis. Pirmiausia reikia perdaug ilgas storąsias šaknis sutrumpinti. Nelygiai nukirstus kastuvu storųjų šaknų galus reikia aštriu peiliu lygiai nupiauti iki visai sveikos vietos. Stengtis, sodinant, nesužaloti mažųjų skiepo šaknelių, nes jos yra svarbiausios: jomis medelis ima maistą iš dirvos. Taip aptvarkius skiepo šaknis, reikia dar panerti jas į molio ir karvės mėšlo skiedinį su vandeniu ir tik tada galima sodinti.

Sodinant skiepą, reikia jį taip giliai pasodinti, kaip jis prieš tai augo medelyne. Tas yra begalo svarbu, nes pasodintas medelis pergiliai ar persekliai blogai auga, skursta. Tačiau, kadangi šviežiai paruoštoje duobėje žemė esti nesusigulėjusi ir ji tik per žiemą susiguli, tai reikia medelį pasodinti kiek sekliau arba, geriau sakant, pasodinti jį ant duobės kaupo, kad, kai nusės žemė, medelis atsirastų tokiame gilume, kaip jis augo medelyne. Žinoma, su žeme kartu nusėsta ir medelis. Paprastai duobėse žemė nusėsta per 10—15% duobės gilumo. Taigi, jeigu duobės gilumas buvo 50 — 60 cm., tai reikia skaityti kad joje žemė nusės per 5—7 cm. Todėl tiek centimetrų virš dirvos paviršiaus reikia skiepą pasodinti sekliau. Jeigu duobės buvo senai užkastos ir jose žemė buvo gerai sulyta ir nusėdusi, tai tas žemės nuslūgimas bus jau daug mažesnis. Tada skiepus reikia sodinti beveik lygiai su dirvos paviršumi.

Sodinant skiepus, reikia žiūrėti, kad tarp šaknų ir po šaknimis neliktų tuščių, žeme neužpildytų vietų. Todėl iškastoje duobutėje pirma reikia supilti mažą žemės krūvelę, ant jos pastatyti medelį, o jo šaknis lygiai išskirstyti, kiek galint, į visas puses. Tada po šaknimis neliks tuščios vietos, ją užpildys žemės krūvelė. Ant šaknų ir po šaknimis turi būti puri, minkšta, derlinga žemė, kad geriau medelio šaknys prigytų. Pasodinus kiekvieną medelį, reikia gausiai palaistyti visu kibiru vandens, kad žemė apgultų visas šaknis ir kad nebutų sausa.

Medelis turi būti sodinamas prie kuolo iš šiaurės pusės, kad jo stiebas nenukentėtų nuo saulės spindulių kaitinimo pavasarį ir nuo staigaus temperatūros svyravimo, nuo ko žievė atšoksta nuo medžio ir medis peršąla. Apkasti medelį reikia simetriškai iš visų pusių, kad susidarytų ant šaknų nedidelis žemės kaupas, o ant to kaupo padaryti apskritą duobutę aplink medelio stiebą, kad joje galėtų susilaikyti vanduo. Be to, tas žemės kaupas aplink medelį pirmais metais prieš žiemą gali būti tyčia aukštesnis supiltas, kad neįsistiprinusios medelio šaknys lengviau galėtų pernešti žiemos šalčius.

Taip atrodo geras, taisyklingai pasodintas skiepas. Ant skiepo šaknų duota komposto (dvi juodos juostos), o iš derlingos žemės padarytas aplink skiepą kaupas. Pavasarį šis kaupas atkasamas ir iš jo padaroma lėkštė vandeniui sulaikyti.

Pavasarį, kai atšyla žemė, tą kaupelį atkasame nuo medelio stiebo ir padarome jo vietoje negilų įdubimą lietaus vandeniui susilaikyti.

Pasodinus medelį, reikia jį tuojau pririšti prie kuolo. Kuolas, kaip žinome, turi būti įkaltas dar prieš medelio sodinimą, turi būti lygus, kad niekur neliestų ir netrintų medelio odos. Kuolas turi būti kiek žemesnis, kaip medelio stiebas iki vainiko, kad nesiektų ir netrintų medelio šakų. Jei kuolas yra perilgas, reikia jo viršūnę nupiauti. Kadangi naujai pasodintas medelis purioje žemėje nusėsta kartu su žeme, todėl jo negalima iškart stipriai pririšti prie kuolo. Stipriai pririštas medelis galėtų išsirauti: žemė nusėstų, o jo šaknys atsidurtų visai negiliai žemės paviršiuje, nes medelis būtų lyg pakartas ant kuolo. Dėl to reikia pradžioje medelį pririšti laisvai ir taip, kad jis galėtų kartu su žeme nusėsti. Piešinyje parodytas taisyklingai pasodintas ir pririštas medelis. Skiepas neprivalo savo stiebu liesti kuolo nė vienoje vietoje. Jei yra kreivas, reikia jį pririšti dviejose ar trijose vietose, kad galima būtų ištiesti. Kai medelis apsistovi savo vietoje, tada jį reikia pririšti stipriai prie kuolo. Skiepų rišimui geriausia tinka žilvyčio susukta vytelė, viela su kamščių vanikėliu, gumė nuo automobilio ratų padangos ir šiaudai.

Prieš žiemą visus medelius reikia apsaugoti nuo kiškių, aprišti eglių šakomis arba šiaudais. Anksti pavasarį, prieš plaukiant, reikia sutrumpinti vienu trečdaliu visas skiepo vainiko šakeles, kad geriau skiepas prigytų ir neišdžiūtų. Kadangi persodindami medelį sutrumpiname jo šaknis, tai atitinkamai turime pavasarį sutrumpinti ir jo šakas, nes priešingu atveju sutrumpintos medelio šaknys negalėtų išmaitinti išbujojusių ilgų šakų su lapais.

Agr. M. Čibiras.

Sode ir darže rudenį

Nekalbėsime čia apie daržovių sudorojimą, sutvarkymą, nei apie vaisių raškymą bei užlaikymą. Šiuos darbus visi mūsų ūkininkai, reikia tikėtis, jau padarė. Šiuo kartu pakalbėsime apie tuos darbus sode ir darže, kurie dabar reikia atlikti, kai jau ir daržovės nuvalytos ir vaisiai nurinkti.

Darže paprastai dabar galime pamatyti blogiausią vaizdą. Jeigu daržovės nurinktos, tai po daržą vaikšto kiaulės ir kiti gyvuliai, kasinėjasi, knisinėjasi, verčia, trypia. Jeigu gyvulių ir nėra, tai darže pamatysime daugybę įvairiausių piktžolių, daržovių liekanų, lapų, kotų ir t. t. Tikras piktžolynas ir šiukšlynas. Vaizdas labai nemalonus. Tačiau ne tik nemalonus, bet ir kenksmingas. Piktžolėms leidžiama sunokinti sėklas ir jas prieš žiemą išsėti. Liekanoms leidžiama pūti ir platinti įvairias ligas. Dėl to, nors daržovių darže ir nėra, bet tuojau daržas reikia išvalyti. Jeigu jis tuojau neariamas, tai žalias piktžoles reikia nušienauti ar išrauti ir iš daržo išmesti. Geriausia jas sukrauti į komposto krūvą. Visokias daržovių liekanas: lapus, šaknis, kotus naudingiausia būtų surinkti ir taipgi sumesti į komposto krūvą. Daugelis tų liekanų yra užkrėsta įvairiomis ligomis, tai ligų lizdai. Dėl to būtų labai naudinga išmesti juos iš daržo. Kopūstų kotai iš karto reikia rauti iš žemės ir nešti į komposto krūvą. Palikus kotus lauke, leidžiama juose įsigalėti visokiems kenkėjams ir ligoms. Ypatingai stropiai reikia išrinkti kopūstų kotus tuo atveju, kai pastebima, kad jie serga vėžio liga, tiksliau tariant gumbu.

Išvalius iš daržo visas liekanas ir piktžoles, naudinga dirva tuojau suarti.

Visi daržai rudenį būtinai reikia suarti. Arti reikia giliai, geriausia su pagilintoju, kad nedirbama žemė neišsiverstų viršun. Visos daržovės mėgsta giliai suartą žemę, todėl negalima pagailėti laiko ir darbo. Taipgi būtų naudinga bent dalis daržo rudenį mėšlu patręšti. Mėšlas rudenį reikia duoti kopūstams agurkams ir morkoms. Mėšlas reikia aparti negiliai, kad galėtų supūti. Be to, kas 5—7 metai naudinga daržo žemė kalkėmis patręšti. Rudenį kalkės naudingiausia išbarstyti. Tam tikslui laukas pirmiausia giliai suariamos, paskui išbarstomos kalkės ir sunkesnėmis akėčiomis ar drapoku sumaišomas su žemėmis. Kalkiuoti galima degtomis kalkėmis ar mergeliu. Ten, kur bus mėžiama arba kur jau pamėžta, kalkių duoti negalima. Degtų kalkių duoti apie 10 kg vienam arui. Šiemet kalkiuotas laukas mėšlu tręšti galima bus neanksčiau, kaip pavasarį, o dar geriau kitą rudenį. Kalkiuoton vieton pavasarį reikia sėti pupelės ir kitos ankštinės daržovės.

Nemažiau darbų rudenį yra ir sode. Kai jau vaisiai nurinkti ir iš sodo paimti, tai tuojau reikia sutvarkyti patys vaismedžiai ir sodo žemė. Kai jau lapai pradeda geltonuoti ir pamažu kristi, tada dar matosi, kurios šakos yra sausos, o kurios žalios. Visos sausos šakos reikia nupiauti. Kartu nupiaunamos ir kitos šakos, kurios kryžiuojasi, auga į viršų, į vidų, nors jos yra žalios ir vaisingos. Kai lapai nukris, visus reikia iš sodo pašalinti, nes juose randasi daug įvairiausių kenkėjų bei jų lizdų, kiaušinėlių.

Po to sodas tuojau suariamas. Suarti reikia visa sodo žemė, nepaliekant jokių ežių, jokių lankelių aplink vaismedžius. Kur negalima ar nepatogu pasiekti su plūgu, reikia sukasti lopeta. Arimas reikalingas pirmiausia dėl to, kad žemė prasivėdintų, kad šaknys galėtų gauti oro. Be to, suarus apsiaria visi sodo kenkėjai ir jie žemėje žūsta.

Sodas rudenį reikia ne tiktai suarti, bet ir patręšti. Pagal naujausius tyrimus sodas naudingiausia patręšti liepos mėn. pradžioje, prieš vaisinių pumpurų užsimezgimą. Kai mezgimosi metu, liepos mėn. pabaigoje, vaismedžiai yra gerai patręšti, tada jie sugeba užmegsti daug vaisinių pumpurų, iš kurių pavasarį atsiranda žiedai, o vėliau vaisiai. Bet kadangi tuo metu daugelyje mūsų sodų auga daržovės ar šakniavaisiai, tai tręšti neįmanoma. Be to, tuo metu ūkininkai dažniausiai ir mėšlo neturi. Dėl šių priežasčių mūsų sąlygose sodai tenka tręšti rudenį. Bet ir rudenį peranksti patręšti nenaudinga. Kol dar medžiai auga, davus trąšų paskatinamas augimas, nutęsiamas medžio pasiruošimas žiemai, dėl to, vėlai sumedėję ūgiai, šių metų šakelės, o kartu ir pumpurai žiemą greit peršąla. Todėl rudenį sodus tręšti reikia tuo metu, kai jau pradeda geltonuoti ir rengiasi kristi vaismedžių lapai.

Geriausia trąša sodui yra gyvulių mėšlas. Karštas (avių ir arklių) mėšlas duodamas sunkioms, molingosioms dirvoms. Jeigu sodo žemė lengva, smėlis ar priesmėlis, tai tręšiama galvijų (karvių) mėšlu. Mėšlas lygiai iškratomas po visą sodą ir tuojau apariamas. Mėšlas negalima giliau aparti, kaip 12 cm. Norint gerai sodą patręšti, reikia duoti apie 300 kvintalų (apie 1.800 pūdų) mėšlo vienam hektarui. Lengvosioms dirvoms duodama mažiau trąšų, bet dėl to jos dažniau tręšiamos, kas 2 metai. Sunkiosios, duodant aukščiau nurodytą kiekį trąšų, tręšiamos kas 3 4 metai. Bet kaip lengvosios, tai ir sunkiosios, tręšiant nekasmet mėšlu, reikia patręšti kiekvieną rudenį dirbtinėmis trąšomis. Fosforinės ir kalinės trąšos duodamos rudenį. Iš fosforinių geriausiai tinka supertomasina (3 — 5 kg 1 arui), o iš kalinių kainitas arba kalio druska (6—7 kg 1 arui) Trąšos išbarstomos ir tuojau negiliai įakėjamos.

Jeigu šiemet sodas nebus tręšiamas mėšlu arba jeigu mėšlo bus duota nedaug, tai reikia duoti nurodyti kiekiai fosforinių ir kalinių trąšų. Azotinės trąšos duodamos pavasarį. Ypatingai reikia duoti fosforinių, kurios skatina medį gausiai žydėti ir megsti daug vaisių. Azotas skatina vaismedžius greičiau augti, todėl jis reikalingas nuskurusiems medžiams. *Agr. J. J.*

Prieš žiemą reikia sutvarkyti tvartus

Artinasi šaltos rudens dienos. Gyvuliai vis ilgiau laikomi tvarte. Greitai jie galima bus iš tvartų išleisti laukan tik trumpam laikui. Tvarte teks gyvulius laikyti beveik pusė metų. Dėl to svarbu, kad tvarte jiems būtų tinkamos sąlygos, kad jie gerai galėtų išsilaikyti iki to laiko, kai teks išleisti į ganyklą. Šiuo metu, kada dar gyvuliai leidžiami ganyklon, labai patogu sutvarkyti tvartus, pašalinti visus trūkumus ir kenksmingas jų ydas.

Gerai įrengtas tvartas turi būti pakankamai šviesus, erdvus, gerai vėdinamas ir žiemą nešaltas. Pirmiausia reikia gerai apžiūrėti pamatus. Mūsų krašte retai užtiksi tvartą su gerais pamatais. Dažniausiai pamatus sudaro be cemento pakišti akmens. Pro juos, kai tvarte nedaug mėšlo, švilpia oras, o kai mėšlo daugiau, bėga srutos. Pirmu ir antru atveju toki tvartų pamatai yra kenksmingi gyvuliams ir nuostolingi ūkininkui. Gyvuliai, labiausiai jauni ir ypatingai paršiukai, greitai peršąla ir suserga įvairiomis ligomis. Gerų paršelių rudenį ir žiemą mūsų ūkininkai negali užauginti vien dėl to, kad jie bloguose tvartuose peršaldomi. Po to jie suserga įvairiomis ligomis ir nudvesia arba išauga menki, paliegėliai. Dėl tų priežasčių dažnai suserga ir karvės, jauni veršiukai, arkliai. Antra blogų pamatų pasekmė, tai srutų naikinimas. Srutos, skystosios gyvulių išmatos, kaip jau daug kartų esame minėję, yra labai turtinga ir brangi mėšlo dalis. Jose randasi visas mėšlo azotas, be kurio mėšlas yra menkos vertės. Dėl to pamatai srutų neprivalo praleisti. Jie turi būti taip sandarūs, kad nei iš tvarto nei į tvartą negalėtų patekti jokie skystimai. Geriausia pamatus gerai ištinkuoti cemento mišiniu. Tada pro juos neprasiskverbs ne tik srutos ar kiti skystimai, bet ir šaltis, kuris ypač kenksmingas rudens metu, kai oras dažnai keičiasi, o dėl mėšlo stokos tvarte pro juos pučia oras.

Antras svarbus reikalavimas, tai tvartų vėdinimas. Tiesa, sunku kalbėti apie tvartų tinkamą vėdinimą, jeigu mūsų ūkininkai savo pirkių langus prieš žiemą taip užtaiso, kad jų negalima nei atidaryti ir labai saugojama, kad jie nebūtų atidaromi, kad į pirkią neįsiskverbtų švaresnis, sveikesnis oras. Dėl to ir gyvuliams mūsų ūkininkai visai nenori duoti tokių sąlygų, prie kurių jie galėtų tvarte turėti geresnį orą. Gyvuliai esti labai dėkingi už gerą orą ir labai nepakenčia blogo, tvankaus oro. Juo oras tvarte geresnis, juo gyvuliai ėdresni, linksmesni, sveikesni ir gamybos atžvilgiu daug geresni. Dėl to kiekviename bent kiek geresniame tvarte užtiksime ventiliatorius (vėdintuvus). Jie labai reikalingi ir mūsų tvartuose. Vėdintuvai išvedami per stogą laukan. Pro juos troškus oras išeina laukan. Ypač to troškaus oro daug susirenka žiemos metu. Jeigu tuomet neesti vėdintuvų, tai gyvuliai nuo troškaus oro labai kenčia.

Be vėdintuvų tvartuose reikia neužmiršti padaryti ir langus. Šviesa, kaip ir oras, labai reikalinga visiems gyvuliams. Tamsoje laikomi gyvuliai pasidaro silpni, menkiau ėda ir esti neatsparūs ligoms. Saulės spinduliai yra geriausi visokių bakterijų naikintojai, o tamsuma tų bakterijų perėtojas. Langai turi būti aukščiau, palubėje ir ne kumščio didumo, bet tik truputį mažesni, negu pirkioje. Tvartų langai paprastai daromi žemi, bet platūs. Žinoma, stiklai turi būti gerai aptinkuoti, kad šaltis neįeitų, sniegas nepustytų. Statant ėdžias, reikia vengti, kad jos stovėtų prieš langą.

Geriausia, kai šviesa, užuot į gyvulio akis, krenta jam iš šono. Be to, per langą gali pusti gyvuliui vėjas tiesiai į galvą. Tai irgi nenaudinga.

Dažnai mūsų tvartuose užtinkamos labai menkos lubos. Tai irgi blogas reiškinys. Lubos turi būti sandarios, kad nepraleistų garų iš tvarto ir šalčio iš oro. Pašarai: šienas, dobilai ant tvarto lubų galima krauti tik tuo atveju, kai lubos yra visai sandarios ir visai nepraleidžia iš tvarto sugedusio oro. Priešingu atveju pašarai prisigeria blogo kvapo ir gyvulių esti nemėgiami. Jeigu lubos menkos, tai ant jų galima krauti tiktai pakratams skirti šiaudai. Bet pro nesandarias lubas byra dulkės,

šiaudagaliai ir teršia gyvulius, o dažnai ir į pieną prikrenta ir jį sugadina. Dėl to geriausia lubas padaryti sandarias. Tada tvartas bus šiltas, gyvuliai švaresni ir ant tvarto sukrauti pašarai nesusigadins.

Nereikia užmiršti ir tvarto durių. Kai kur tvartų durys yra skylėtos, kaip sietas, beveik visai neužsidaro arba tik tada, kai paspiriamos kokiu nors pagaliu. Pro tokias duris ir vėjas pučia ir sniegą pusto, lietus įlyja. Tokios durys gali būti tiktai vasarą. Žiemos metu tvartų durys reikia taip aptvarkyti, kad būtų be jokių skylių, plyšių, kad gerai užsidarytų. Jeigu slenksčiai duryse išimami, tai jau dabar juos reikia sudėti, kad nepūstų pro juos vėjas ir šaltis. Slenkstis būtinai reikalingas ir dėl to, kad srutos iš tvarto neišbėgtų.

Dažnai rudens metu aplink tvartus galime matyti ištisas pelkes arba purvą. Pradėjus dažniau lyti, vanduo nuo trobesių negali nubėgti ir čia susirenka. Tada ūkininkui ir gyvuliams tenka po purvą braidžioti, klampoti. Ūkininkas tuo būdu naikina autuvą, rūbus, o gyvuliai irgi susipurvina, apskrenta bala, kas irgi į sveikatą jiems neišeina. Dėl to aplink tvartus būtinai reikia apkasti bent griovelius, kad galėtų nutekėti vanduo, kad nebūtų balos. Geriausia būtų kieme ir aplink tvartus padaryti akmens grindinius (dabar patogus laikas). Tada bus sausa ir švaru.

Pradėjus laikyti gyvulius tvartuose, reikia neužmiršti juos valyti. Valomi netiktai arkliai, bet ir raguočiai: karvės, veršiukai ir kitas prieauglis. Gyvulių valymas labai naudingas darbas. Išvalyti gyvuliai yra sveikesni, linksmesni ir geriau auga, daugiau duoda pieno.

Šėrimo įtaka pieno gamybai

Pieno kiekis, kurį pagamina karvė, pareina nuo dviejų priežasčių: nuo to, ar karvė yra apsigimusi pieninga, ar turi pieningumo pradų, faktorių ir nuo pašaro. Vien tik labai geru šėrimu karvės pieningumo padidinti negalima. Jeigu karvė yra kilusi iš nepieningų tėvų, jeigu, kaip sakoma, neturi savyje pieningumo pradų, tai nors ir geriausiai būtų šeriama, pieninga vistiek nebus. Taigi pieninga karvė turi būti geros kilmės, turi turėti didelio pieningumo pradų, paveldėtų nuo savo tėvų. Tada, gerai ją šeriant, pieningumas galima žymiai padidinti. Tačiau jeigu karvė turi pieningumo pradų, bet yra blogai šeriama, tai ji bus nepieninga, nes neturės medžiagos, iš kurios galėtų pagaminti pieną. Tai parodo ir tikslūs bandymai.

Amerikos mokslininkas Jungas darė tokius tyrimus. Jis 21 karvę laktacijos metu (tuo metu, kai karvės duoda pieną) blogai šėrė ir vedė tikslius užrašus, kiek kuri karvė davė pieno ir koks buvo pieno riebumas. Po apsiveršiavimo, kai prasidėjo antras laktacijos perijodas, tas pačias karves šėrė labai gerai. Tų bandymų rezultatai buvo toki.

	pieno kg	rieb. %
Blogai šeriant	1515	4 40
Gerai šeriant	2895	4,65
Blogai šeriant	2037	4,43

Matome, kad tos pačios karvės, gerai jas šeriant, daug daugiau davė pieno, negu blogai šeriant. Tačiau pieno riebumas nuo gero šėrimo labai mažai padidėjo. Taigi pieninga karvė gerai šeriama padidina tiktai pieno kiekį, bet pieno riebumo negali padidinti. Šis reiškinys bus visai suprantamas, kai šį klausimą pasvarstysime plačiau.

Pašaras, kurį karvė suėda, pirmiausia suvartojamas gyvybei palaikyti. Ir tik likusis suėstas pašaras vartojamas pieno gamybai. Tačiau ne visos karvės sunaudoja vienodus pašaro kiekius gyvybės palaikymui.

Taipgi ir pieno gamybai kiekviena karvė sunaudoja skirtingus pašaro kiekius. Pavyzdžiui, prof. Eklizas tyrė dvi to paties buliaus dukteris, kurių pirmoji buvo paženklinta 27 Nr.. o antroji 62 Nr. Pirmoji (27 Nr.) per metus vidutiniškai davė 139 kg riebalų, o antroji— 62 Nr. davė 35 kg riebalų. Kai šioms karvėms buvo duodamas žymiai geresnis, bet vienodas pašaras, tai 27 Nr. davė per metus 212 kg riebalų, o 62 Nr. 66 kg riebalų. Be to, 27 Nr. gyvybei palaikyti sunaudojo tik 35% visų sušertų pašarų, o 62 Nr. net 56% pašarų. Taigi vienodai šeriamos karvės suvartoja nevienodus pašaro kiekius ne tik pieno gamybai, bet ir gyvybei palaikyti. Iš to galima padaryti viena išvada, kad jeigu karvė neturi savyje nuo tėvų paveldėtų didelio pieningumo pradų, tai pašaras, nors ir geriausias, pieningumo nepadidins. Bet dabar kyla antras klausimas. Būtent, ar karvė, kuri turi savyje paveldėtus didelio pieningumo pradus, gerai šeriant, gali didinti pienigumą iki labai aukštų ribų. Šiems neaiškumams ištirti irgi buvo padaryta daug bandymų. Amerikos mokslininkai tyrė 50 olandų veislės karvių, kurios prieš tai buvo gerai šeriamos ir užlaikomos. Bandymų metu tos karvės buvo šeriamos dar geresniu, dar maistingesniu pašaru. Pašaras kas mėnuo vis dar buvo gerinamas. Iš bandymų pasirodė, kad gerinant pašarą, karvių pieningumas nors ir kyla, bet daug silpniau, negu sušeriamo pašaro kiekiai. Kitaip tariant, pieningumas didėja daug lėčiau, negu pašaras. Tik antrą melžimo (laktacijos) mėnesį, didinant pašarą, padidėja ir pieningumas. Vėliau, nors pašaras vis dar didinamas ir gerinamas, tačiau pieningumas nekyla. Po keturių melžimo mėnesių, nežiūrint, kad pašaras vis dar didinamas ir gerinamas, pieningumas pradeda mažėti. Taigi iš to jau gauname tokį atsakymą: labai gerai šeriamos karvės į pašarą jau nebereaguoja, pieningumo nedidina. Karvė, labai gerai ją šeriant, pareiškia savo paveldėtą pieningumo galimybę (potenciją) iki aukščiausių ribų ir toliau, kuo nori ir kaip nori ją šerk, nors pačiu pienu, bet jau ji nebepajėgia pieningumo padidinti. Tada, gaudama pašaro daugiau negu įstengia suvartoti pieno ir gyvybės palaikymui, pašaro perteklių perdirba į riebalus, krakmolą ir tas medžiagas atideda atsargai. Nuo to karvė tik pariebėja, pasunkėja. O jeigu duodama pašaro mažiau, negu reikia gyvybei palaikyti ir visiškai pieningumo gamybai pareikšti, tai tada pirmiausia sumažėja pieningumas, o gyvulys naudoja savo kūno maistingų medžiagų atsargą, jis pamažu pradeda liesėti.

Jeigu viską suglausime, ką aukščiau pasakėme, galėsime padaryti tokias išvadas.

1. Pieno riebumas beveik visai nepareina nuo geresnio ar blogesnio pašaro. Tiesa, gerinant pašarą, pieno riebumas truputį padidėja, bet labai nežymiai arba ir visiškai nepadidėja. Taigi pieno riebumas pareina ne nuo pašaro, bet nuo paveldėjimo. Jeigu karvė turi nuo tėvų paveldėtus riebaus pieno pradus, tai jis bus riebus, ar karvė bus šeriama blogai ar gerai.

2. Karvės pieningumas labai priklauso nuo pašarų. Juo geresnis pašaras, juo jame daugiau maistingų medžiagų, juo pieningumas didėja. Tačiau didėja tik iki tam tikrų ribų. Tos ribos, tai paveldėti pieningumo pradai. Jeigu karvė paveldėjo daug pieningumo pradų, tai gerinant pašarą, pieno kiekis didės, kol bus išnaudoti visi pieningumo pradai. Bet jeigu karvė turi mažai paveldėtų pieningumo pradų, tai nors ir kažin kaip gerai bus šeriama, pieninga nebus.

3. Minėti bandymai parodė, kad gerai karves šeriant, jos žymiai geriau sunaudoja pašarą. Geriau šeriamos karvės gauna įvairesnį pašarą, nuo to padidėja ir pagerėja virškinimas ir maistingų medžiagų sunaudojimas. Tada iš to pačio pašarų vieneto karvė pagamina daugiau pieno.

Šios kelios pastabos apie pašarų įtaką karvių pieningumui parodo, kad gerai šerti apsimoka tiktai pieningas karves. O pieninga karvė bus ta, kuri turi savyje pieningumo pradų. Tuos pradus ji paveldi nuo savo tėvų. Dėl to, jeigu tėvai buvo pieningi, tai ir vaikai bus pieningi. Tokiu būdu, kergiant galvijus, pieninga karvė reikia visuomet kergti su tokiu buliumi, kuris kilęs iš pieningų tėvų. Be to, auginimui palikti reikia tik tie veršiukai (karvytės ar buliukai), kurie yra kilę iš pieningų tėvų. *J. J.*

Skaitykite ūkiškas knygas bei laikraščius ir mokykitės pavyzdingai ūkininkauti.

JAUNŲJŲ ŪKININKŲ TALKA

Kaip paruošti vienmečius vaismedžių laukinukus persodinimui į medelyną ir pardavimui

Kas kart daugiau mūsų jaunųjų ūkininkų pradeda auginti vaismedžiams laukininkus. Vieni laukinukus augina tik pardavimui neskiepytus, kiti juos persodina į medelyną ir ten skiepija (aukiuoja) ir užaugina vaismedžių skiepus.

Abejais atvejais reikia tinkamai paruošti laukinukus. Laukinukai ne visi užauga per vieną vasarą tokio storumo, kad kitą vasarą, kai jie bus persodinti į medelyną, galima būtų juos akiuoti. Todėl iškasus laukinukus iš dirvos, reikia juos pirmiausiai apžiūrėti, ar sveiki, ar nėra ant jų šaknų bakterijozos karpučių arba vėžio ligos ant stiebo. Jeigu įsitikiname, kad laukinukai yra sveiki, tai juos reikia surūšiuoti į paskiras rūšis pagal jų stiebo storumą toje vietoje, kur vėliau bus akiuojama. Laukinukų aukštumas čia neturi reikšmės, nes jo visada pakanka. Svarbiausia, tai jų storumas.

Pagal storumą obelų ir kriaušaičių laukinukus skirstome į šias rūšis:

1) ekstra rūšis — 10—20 mm storio prie kaklelio ir turi labai gerai išvystytas šaknis, 2) pirmoji rūšis — 8 -10 mm storio prie kaklelio ir geros šaknys, 3) antra rūšis — 6 — 8 mm storio ir plonesni, kaip 6 mm. priskiriami trečiajai rūšiai.

Medelynan persodinti geriausia tinka ekstra rūšis ir pirmoji rūšis. Geroje žemėje galima pasodinti ir antrąją rūšį. Trečioji rušis persodinta į medelyną nespėja kitą vasarą pakankamai sustorėti, kad galima būtų patogiai visus laukinukus akiuoti. Todėl silpnus laukinukus patartina dar palikti kitiems metams nepersodintus senoje vietoje. Praktika rodo tačiau, kad geriausia yra medelyne auginti tuos skiepus, kurių laukinukai spėja užaugti pakankamo storumo per vieną vasarą. Kaulavaisių laukinukai yra geriausi 6—7 mm. storio, o visi plonesni ir storesni priskiriama į antrąją rūšį.

Laukinukus persodinti į medelyną galima udenį ir pavasarį, kaip kam patogiau. Jei laukinukai į medelyną persodinami pavasarį, tai geriau juos ir iškasti iš daigynų pavasarį. Nes per žiemą laikomi laukinukai užkasti gali nukentėti nuo šalčių ir pelių. Tačiau pardavimui paruošti laukinukus yra geriau rudenį, kada yra drėgnesnis ir vėsesnis oras, lengviau juos yra pervežti nesudžiūvusius ir nesukaitusius.

Ruošiant pardavimui, laukinukus reikia tiksliai surūšiuoti, surišti kiekvieną jų rūšį į paskirus ryšulius. Reikia taip surišti, kad kiekviename ryšulyje būtų koks nors apskritas skaičius, išreikštas šimtais ar tūkstantimis štukų. Laukinukų šaknis reikia apdėti drėgnomis samanomis, o stiebus šiaudais ir stipriai surišti viela. Taip surištus laukinukus, nieko nelaukiant, reikia tuojau išsiųsti paštu ar traukiniu pirkėjui. Ilgesnį laiką laukinukai laikomi surišti ryšuliuose gali pradėti rasoti ir gesti. Ant kiekvieno tokio ryšulio (belio) turi būti viela pririšta balaninė lentelė su parašu, kuris parodytų laukinukų skaičių ir rūšį.

Laukinukai turi būti kasami iš daigyno ir sodinami į medelyną rudenį ir pavasarį tik tada, kai jie yra be lapų. Jei laukinukus esame pirkę rudenį, bet norime juos sodinti į medelyną pavasarį, tai reikia juos, atrišus, užkasti atitinkamai paruoštuose grioveliuose žemėje. Griovelis medeliams užkasti žiemai kasamas šitaip: sausesnėje, puvėsingoje žemėje jis kasamas 30 cm. gylio rytų-vakarų kryptimi. Žemė iš griovelio metama prie pietiniojo krašto taip, kad pasidarytų įžambus griovelio kraštas. Laukinukai eile suguldomi ant to krašto, o jų šaknys įleidžiama į griovelį. Prieš užkasant laukinukų šaknys reikia pamirkyti praskiesto molio ir karvių mėšlo skiedinyje. Griovelyje juos reikia pirma pridengti kadugių ir eglių šakutėmis, kad pelės neprieitų. Paskui už pirmo griovelio kasti antrą griovelį, o pirmą laukinukų eilę pridengti iš antrojo griovelio žeme 10 cm storio. Tolimesnes laukinukų eiles užkasti, kaip ir pirmąją.

Sodinant laukinukus medelynan, reikia pirma giliai suarti dirvą per 40 — 50 cm. ir gerai patręšti.

Jau dabar reikia parinkti daržovių pasodus

Jaunieji ūkininkai domėdamiesi visais žemės ūkio darbais, o ypatingai įvairių daržovių auginimu, vienur kitur pamėgina patys ir daržovių sėklų užsiauginti. Tačiau daugumas ūkininkų dar ir dabar vis perkasi daržovių sėklas krautuvėse, o dar blogiau, tai turguose pas „pinčiukus". Jei taip elgiasi senesnieji ūkininkai, tai jiems tas dar būtų galima dovanoti, bet jaunieji ūkininkaičiai ir ūkininkaitės privalo patys išmokti tų sėklų prisiauginti ir ne tik savo reikalams, bet ir pardavimui.

Pagal sėklos išaugimą daržovės skirstome į dvi rūšis: į vienmetes ir dvimetes. Vienmetės daržovės yra tos, kurios nuo sėklos pasėjimo iki sėklos subrendimo auga tik vieną vasarą.

Tokios daržovės yra: agurkai, pupelės, salotai ir k. Dvimetės daržovės sėklą užaugina tik per dvi vasaras, pradėjus jas auginti iš sėklos: burokai, morkvos, kopūstai, griežčiai ir t.t. Norint prisiauginti šių daržovių sėklų, reikia per vieną vasarą užaugusias jų šaknis ar gūžes išlaikyti padėtas rūsyje, kad ne sušaltų ir vėl pavasarį pasodinti. Ir tik antrame rudenyje užauga ir prinoksta jų sėklos. Šių daržovių šaknys ir gūžės (galvos), kurios laikomos per žiemą kitiems metams sėklų auginimui vadinamos pasodais.

Parenkant daržovių sėklininkams pasodus, reikia juos parinkti labai stropiai iš didelio skaičiaus šaknų ar gūžių. Pasodai privalo turėti visas mums pageidaujamas ypatybes kuolabiausia išvystytas. Pavyzdžiui, turi būti sveiki, dideli, taisyklingos formos ir pilnai atitinką savo veislės reikalavimus. Tokiu būdu kasmet parinkdami daržovių pasodus sėklojams auginti darome tų augalų atranką, jų veislę tobuliname. Nedarydami tos atrankos, darytume sau žalą, nes tada daržovių veislės menkėtų, pradėtų išsigimti, blogai derėtų.

Parenkant pasodams kopūstų gūžes, reikia žiūrėti, kad jos būtų tipingos formos ir spalvos atrenkamajai atmainai. Gūžė turi būti kieta, vidutinio dydžio ir sveika. Ypač reikia žiūrėti, kad ant lapų nebūtų jodų dėmių, nes tai labai pavojingi ir per sėklas persiduodanti kitai kartai kopūstų liga. Jei sveikų gūžių savo darže neturime, geriau jų pasiskolinti ar nusipirkti iš kito ūkininko. Kopūstų gūžes geriausia parinkti pasodams dar ant lauko ir pažymėti, įvarant prie jų kuolinkus ar rykšteles įkišant į žemę.

Šakniavaisių pasodus geriausia parinkti, kai šaknis nurovę valome. Valgomųjų morkvų šaknys parenkamos nešakotos, turinčios nedaug lapų su plonais prie galvelės lapakočiais. Jei lapakočiai prie šaknies galvelės yra stori, tai tokia šaknis turi storą šerdį, kas yra negera. Storomis šerdimis šaknys yra neskanios, todėl jos ir netinka pasodams. Valgomųjų morkvų pasodų šaknys turi būti gaisrinės spalvos. Šaknys su pažaliavusiomis galvutėmis pasodams netinka. Gelsvos ir baltos šaknys taip pat netinka.

Cviklinių burokėlių šaknys yra geresnės pasodams tos, kurios yra vienodo didumo ir turi mažesnius lapus ir prie galvelės plonesnius lapakočius. Pati šaknis turi būti nešakota ir tipinga atrenkamai atmainai. Lapų spalva turi būti tamsiai raudona, kai kurioms atmainoms leistina yra ir žalsva spalva su raudonumu, bet gyslos turi būti raudonos. Jeigu yra raudonesni burokėlių lapai, tai ir jų šaknų viduriai yra raudonesni. Toki burokėliai valgiui yra labiau vertinami, nei mažiau raudoni.

Taip atrinktus pasodus reikia gerai per žiemą išsaugoti rūsiuose arba kaupuose, kad nesupūtų ir nesušaltų. *M. Č.*

TEISIŲ PATARĖJAS

Kl. Padariau su vienu amatininku sutartį dėl namų statymo. Medis turėjo būti mano, o darbas jo. Namas turėjo būti visiškai išbaigtas iki š. m. rugsėjo 15 dienos. Amatininkas turėjo nuo savęs pasisamdęs darbininkus. Dabar kilo tarp mūsų nesusipratimas. Amatininkas, bestatydamas, namą sugadino kelius sienojus ir įdėjo į namą sudurstytus. Be to, namas nebuvo laiku išbaigtas ir aš turėjau su šeima daugiau savaitės šalti kluone. Svarbiausia, amatininkas įskundė mane darbo inspektoriui, kad nebuvau apdraudęs darbininkų nuo nelaimingų atsitikimų ir greičiausiai būsiu inspektoriaus nubaustas. Dabar amatininkas reikalauja, kad išmokėčiau jam visą sutartą atlyginimą. Aš nesutinku. Ar turi teisę ir ar galės iš manęs prievartą išreikalauti? *Varnėnas*

Ats. Apie tokias sutartis kalba įsipareigavimų kodekso 478 ir tolimesni straipsniai. Pagal tuos straipsnius amatininkas negali reikalauti didesnio atlyginimo, negu vertas buvo jo darbas. Darbininkus jis turėjo teisę samdytis ir tamsta negalėjai jam to uždrausti, bet už jų darbą amatininkas turi prieš tamstą atsakyti. Todėl jis negali aiškintis, kad sienojus sugadino ne jis, o darbininkai ir kad darbas laiku neatliktas dėl darbininkų kaltės. Amatininkas privalo duoti tikslią apyskaitą iš medžio ir kitos medžiagos suvartojimo. Už darbo įrankius ir kitas statybos priemones tamsta neatsakai, jeigu sutartyje nebuvai pasižadėjęs atsakyti. Jeigu sienojai ar kita medžiaga netiko statybai, tai amatininkas privalėjo tamstai apie tai nedelsdamas pranešti. Kai nepranešė, turi dabar už namo trūkumus prieš tamstą atsakyti. Jeigu namas iki šiol dar nėra išbaigtas, nors terminas suėjo, tamsta gali sutartį nutraukti. Šiuo atveju amatininkas turi grąžinti tamstai nesuvartotą statybos medžiagą, o tamsta turi jam, atskaitęs visus nuostolius, kuriuos turėjai dėl nelaiku atlikto darbo, atlyginimą grąžinti. Gali tamsta nutraukti sutartį ir dėl netinkamai atlikto darbo. Jeigu klaidas ir netikslumus galima būtų atitaisyti, gali tamsta nustatyti terminą, per kurį viskas turi būti atitaisyta ir sienojai pakeisti. Toji teisė tamstai nepriklausytų tik tada, kai matei namą statant ir žinojai, kad dedama yra sudurstyti sienojai. Visus netikslumus pašalinti gali tamsta reikalauti per teismą. Toji teisė įsiseni per 5 metus. Išsiskaityti su amatininku tamsta privalai nes jis galės tamstą paduoti teisman ir bylą laimės. Išsiskaityti privalote tada laiku, kai perimsit namą savo žinion. Darbininkų apdraudimo reikalu paduokite darbo inspektoriui prašymą ir išaiškinkite, kad jie buvo samdomi ne tamstos, o amatininko ir jo privalėjo būti apdrausti. Tamstos sutartis su amatininku nebuvo sutartimi dėl darbo (umowa o pracę), bet sutartimi dėl namo pastatymo (umowa o dzieło). Šiuo atveju ne tamsta, bet amatininkas yra darbdavis ir jisai už darbininkų apdraudimą atsako.

Kl. Mūsų dėdė mirė 1912 metais ir paliko žmoną ir du sūnu, kurie nuo 1922 metų gyvena užsienyje. Žemė yra rašoma dėdienės vardu. Šitą žemę mes dirbame ir duodame dėdienei pusę derliaus. Ar galime žemę pasiimti sau, duodami dėdienei septintą jos dalį. Ar gali dėdienė šitą žemę parduoti arba neleisti mums dirbti. *Baravykas.*

Ats. Jeigu dėdė mirdamas nepaliko testamento, tai žemę paveldėjo jo sūnūs. Kadangi mirusiojo sūnūs gyvena užsienyje, tai svarbu žinoti, ar jie susirašinėja su saavo motina ar ne. Jeigu sūnūs nutraukė ryšius su žeme ir nuo 19?2 m. ja nesirūpina, tai nuosavybė per įsisenėjimą priklauso jų motinai, o tamstų dėdienei. Nesvarbu, kad tamstos tą žemę nuo 1922 m. dirbate. Žemės nuosavybė per įsisenėjimą priklausytų tamstai tik tuo atveju, kai valdytum ją nuo 1922 m. ir nemokėtum dėdienei jokios nuomos ar pusės derliaus. Dėdienė gali dabar per teismą užsitvirtinti tos žemės nuosavybę ir tada savo nuožiūra kam nori tą žemę gali parduoti, dovanoti ar testamentu užrašyti. Gali jinai taip pat kam kitam atiduoti žemę dirbti iš pusės. Patariame todėl su dėdiene geruoju susitarti, nes žemė yra jos nuosavybė ir jinai gali su ja daryti ką nori. Teismo bylą tikrai pralaimėtumėte.

Kl. Ištekėjau 1923 m. ir paėmiau pasogą. Tėvas mirė 1926 m. ir iki šiol jo palikimą valdo motina ir mano sesuo. Sesuo ištekėjo 1927 m. ir paėmė vyrą užkuriom. Motina jai atidavė tėvo paliktus trobesius. Ar galėjo motina seseriai duoti trobesius, o man nieko. *Eglutė.*

Ats. Tėvui mirus, jo įpėdiniai dalyjasi palikimu šitaip: motina ima septintą dalį, o visa kita vaikai gauna lygiomis. Nesvarbu, kada tamsta ištekėjai. Dalyjantis tamstos sesuo turėtų teisę atskaityti tamstos pasogą. Jeigu motina ir sesuo nesutinka duoti tamstai dalies, galima duoti jas teisman. Byla tačiau bus sunki ir paini. Kadangi tamstos tėvas mirė 1926 m. ir jau suėjo daugiau kaip 10 metų, tai teisme motina ir sesuo galės dangstytis įsisenėjimu. Be to, kai tamsta ištekėjai dar prieš 1927 metus, tai teismas, nagrinėdamas bylą, naudosis vietos papročiais, remiantis kuriais dukterys, kurios ištekėdamos paėmė pasogą, praranda teises prie palikimo. Dėl tų priežasčių bylą galėsi tamsta pralaimėti. Imant dėmesin, kad tėvo palikimas yra mažos vertės, nepatariame bylos pradėti. Jeigu tačiau manysite bylinėtis, pasitarkite su kuriuo nors advokatu.

Kl. Mūsų parapijoje gyvena didžiumoje lietuviai. Tačiau klebonas ir mokytojai moko mūsų vaikus tikybos lenkiškai. Ar galime reikalauti, kad tikyba būtų mokyklose lietuviškai dėstoma? *Vairas.*

Ats. Remiantis Lenkijos Konstitucija, įstatymu apie tautines mažumas ir Lenkijos Konkordatu su Vatikanu, kiekvienas Lenkijos pilietis turi teisę reikalauti, kad jo vaikai būtų mokinami tikybos, kiek sąlygos leidžia, jų gimtąja kalba. Kadangi tamsta gyveni ne svetimtaučių tarpe, o, kaip sakai, ištisoje lietuvių masėje, tai gali susitarti su kaimynais ir bendrai pareikalauti, kad tikyba būtų dėstoma lietuviškai. Įstatymais numatytos sąlygos leidžia mokyti lietuviškai, nes yra pakankamai lietuvių kunigų svetimtaučių parapijose ir lietuvių mokytojų bedarbių ar svetimtaučių apylinkėse dirbančių. Pagal Konkordatą tikybos mokymas yra bažnytinės vyriausybės žinioje ir tikyba dėstoma kunigų ar mokytojų, turinčių bažnytinės vyriausybės sutikimą. Todėl šiuo reikalu reikia kreiptis pas arkivyskupą su bendru prašymu, kad paskirtų jūsų parapijai kunigą — prefektą ar tikybos mokytoją — katachetą, kuris mokytų tikybos lietuviškai. Prašyme galite nurodyti kurio nors jauno lietuvio kunigo pavardę, kuris dabar dirba svetimtaučių parapijoje ir kurio jūs norėtumėte. Pirma, žinoma, reikėtų gauti to kunigo sutikimą. Jeigu bažnytinė vyriausybė tamstų prašymo nepatenkins, kreipkitės į mokyklų inspektoratą, kad paskirtų jums mokytoją, mokantį lietuvių kalbą, kuris galėtų tikybą dėstyti lietuviškai.

Ūkiškųjų skolų lengvatos

Krizės metais daugelis ūkininkų įsiskolino ir vėliau neįstengė skolų iškart sumokėti. Tuo tikslu buvo išleistas įstatymas, kuriuo suteikiama įvairių lengvatų. Ūkiškomis skolomis vadinamos įvairios skolos, užtrauktos žemės ūkiui pagerinti ar praplėsti arba užtrauktos ryšium su žemės valdymu. Jeigu negalima nustatyti, ar skola yra ūkiška, teismas įskaito ją į ūkiškąsias, jeigu skolininkas yra ūkininkas. Viena svarbesnių lengvatų yra ta, kad iki 1938 m. spalių 1 dienos skolintojai negali iš skolininkų reikalauti skolų, atsiradusių dar prieš 1932 m. liepos 1 d. Pradedant nuo tos dienos, skolas reikės mokėti ratomis. Skolas, kurias skolininkas būtų turėjęs sumokėti iki 1935 m. balandžio 1 d. taikymo įstaiga (urząd rozjemczy) išdėsto į 28 pusmetines ratas, mokamas kasmet balandžio 1 d. irspalių 1 d.

Jeigu paskola buvo paimta svetima valiuta, pvz., doleriais ir iki 1935 m. spalių 1 d. abi šalys geruoju skolos neperskaitliavo į lenkiškus zlotus, tai perskaitliuojama prievarta pagal 1935 m. spalių 1 dienos biržos kursą. Už ūkiškas skolas galima imti palūkanų daugiausia 3% metams.

Mūsų krašto žinios

N. Daugėliškis. *Pieninė supirkinėja kiaušinius.* Prieš keletą metų N. Daugėliškyje buvo įvesti pirmadieniais turgai. Nesant tinkamos aikštės, ir turgai būna maži. Ūkininkai suveža daugiausia parduoti avių, bulvių; moterys atneša kiaušinių, sviesto ir sūrių. Gyvulių reta kada matyti rinkoje, nebent avių ir mažų paršelių. Rinka aptarnauja tik vietos gyventojus, platesnės prekybos nėra.

Esant mažam prekių pareikalavimui, ūkio gaminių kainas reguliuoja keli vietos ir Ignalinos žydeliai. Jie sau, žinoma, konkurencijos nedaro ir visada moka susitarti, nuo ko ūkininkai labai nukenčia. Ypač labai jie skriausdavo kiaušinių pardavėjas. Kiaušinis—kasdieninio reikalo prekė. Neneš gi ūkininkė poros desėtkų kiaušinių net už keliolikos kilometrų didesnėn rinkon, kada jai yra brangus laikas ir čia pat reikia skatiko. Tad ir mokėjo žydeliai už kiaušinius, kiek tinkami.

Matydama ūkininkų išnaudojimą, vietos pieninė pasiskubino savo nariams į pagalbą: pradėjo supirkinėti kiaušinius. Atsiradus rimtam konkurentui—pieninei, kiaušinių kaina iškart pabrango. Per paskutinę rinką rugsėjo 26 d. pieninė mokėjo po 1 auksiną ir 10 sk. už 1 kilogramą kiaušinių.

Pieninė reguliuoja kiaušinių kainą, prisitaikydama prie bendros kiaušinių kainos Vilniaus krašto rinkose. Prieš kiekvieną turgų pieninei kainas praneša iš kiaušinių supirkimo centralės Vilniuje. Nors žmonės dar nepratę parduoti kiaušinių kilogramais, bet savo pieninei noriai parduoda ir yra patenkinti, gavę sąžiningą kainą ir yra tikri, kad jų neapgavo.

Šitaip susitvarkius, reikėtų tik, kad visi pieninės nariai jaustų pareigą parduoti kiaušinius per savo kooperatyvą-pieninę, o nesąžiningiems „perkupčiams" neparduotų nė vieno kiaušinio.

Narys.

Ožionys, Daugėliškio valsčiaus. Sodžius didelis ir senai sukomasuotas. Ūkiai sutvarkyti, o ūkininkai gyvena pasiturinčiai. Vargas tik, kad apylinkėje blogi keliai, bet čia jau ne ūkininkų kaltė. Daugumas norėtų verstis pienininkyste, bet būdami kolonijose ir turėdami į artimiausį pieninės punktą—Daugėliškį 5 kilometrus, ne kiekvienas gali savo pieną pristatyti. Todėl dar pernai sukruto įsteigti savo sodžiuje Daugėliškio pieninės filiją. Aprinko namą, padarė planus ir pasiuntė projektą Ūkiškų Organizacijų Draugijai Švenčionyse užopinijuoti. Draugija, užuot parėmusi ūkininkų pastangas, neigiamai nušvietė Vilniaus Žemės Ūkio Rūmuose filijos reikalingumą Ožionyse ir Ž. Ū. Rūmai atsakė, kad Ožionyse Daugėliškio pieninės filijos steigti neleidžia, nes arti yra Šulėnų filija.

Iš tikrųjų Šulėnų filija yra už 8 klm, kurion privažiavimas yra neįmanomas. Toks Ž. Ū. Rūmų sprendimas ūkininkus labai nustebino. Per Daugėliškio pieninę buvo kreiptasi į Ž. Ū. Rūmus ir išaiškinta tikroji padėtis. Ištisus metus teigiamo atsakymo nesulaukus, Ožioniškiai prieš dvi savaites nusiuntė savo delegaciją į Ž. Ū. Rūmus išaiškinti dalyką betarpiškai. Ž. Ū. Rūmų direktorius delegaciją priėmė ir interesavosi Daugėliškio pieninės ir Ožionių filijos reikalais. P. Direktorius išgyrė Daugėliškio pieninę, kaip didelę ir rimtą ūkišką įstaigą, kurią, esą, reikia būtinai sumechanizuoti, tik jam nepatinka, kad Daugėliškio pieninė „per daug politikuojanti". Bet kur pasireiškia politikavimas, p. Direktorius nenurodė. Delegacijai paaiškinus, kad tas „politikavimas", tai blogos valios žmonių išmislas, p. Direktorius nieko į tai neatsakė, tik pasižadėjo po poros savaičių atvažiuoti į Daugėliškį ir vietoje ištirti faktinąją padėtį ir sutvarkyti Ožionių filijos reikalus. Delegacija atsisveikindama įteikė p. Direktoriui prašymą su poros šimtų ūkininkų parašų.

Praėjo žadėtos pora savaičių, bet p. Direktorius neatvažiuoja, o ožioniškiai vis neturi kur padėti savo karvių pieno, kurio yra apie porą tūkstančių litrų per dieną.

Tai taip rūpinamasi ūkininkų reikalais!

Ožioniškis.

Kokios bus šiemet skiepų kainos

Šiemet, kaip ir kitais metais, bus galima skiepų užsisakyti pas lietuvius agronomus. Jie, turėdami ryšius su medelių augintojais, galės nemokamai savo ūkininkams patarpininkauti perkant skiepus. Be to, duos patarimų, kurias vaismedžių atmainas parinkti vietos ir žemės sąlygoms ir kaip skiepus pasodinti įvairiose žemėse. Todėl ūkininkai gali kreiptis kurio nors pažįstamo lietuvio agronomo adresu ir visada gaus tikslų patarimą.

Skiepų kainos Vilniuje bus tokios: obelaičių 1.20–1.50 centim. aukščio — 1.85 auks., kriaušaičių — 3 auks., slyvų—3 auks., čerešnių—3 auks.

Prie šitų kainų reikia dar priskaityti medelių įpokavimo, ekspedicijos į stotį ir gelžkelio pervežimo išlaidas. Šios išlaidos gali svyruoti nuo 15 sk. iki 35 sk., skaitant kiekvienam medeliui. Įpokavimo, ekspedicijos ir persiuntimo išlaidos pareis nuo medelių skaičiaus. Juo bus didesnis medelių skaičius viename siuntinyje, juo bus mažesnės išlaidos pavieniam medeliui ir atvirkščiai. Todėl ūkininkai, kurie užsisakys skiepus susidėję draugėn didesniais kiekiais, gaus medelius pigiau, nei tie, kurie užsisakinės pavieniui po desėtką ar po keletą medelių.

Užsakymai medeliams reikia prisiųsti vėliausiai iki spalio mėn. 20 dienos. Kartu su užsakymu reikia prisiųsti ir rankpinigių (zadotko) po 1 auks. už kiekvieną medelį. Likusius pinigus ūkininkai galės susimokėti stotyje, atsiimdami medelius. Kas atvažiuotų medelių pasiimti vežimais, tam neteks mokėti medelių ekspedicijos ir pervežimo išlaidos. Nurodytomis sąlygomis medelių užsakymus ir pinigus galima siųsti šiuo adresu: *M. Czybir, Wilno ul. Jasna 17-1.*

Atsakymai skaitytojams

Atsakymas Varniukui

Tamsta sušilęs išgėrei šalto vandens ir gavai gerklės uždegimą, anginą. Gerklė sutino iš vidaus, padidėjo migdolai (gerklės liaukos), todėl sunku nuryti ir skauda. Galimas dalykas, kad pas tamstą galėjo atsirasti gerklėje ar liaukose votis, kuri susiaurina gerklę ir neduoda nuryti valgio.

Sergant gerklės uždegimu (angina) ar gerklės votimi, kuri dažnai atsiranda kartu su angina, reikia gulėti lovoje tol, kol yra karščio. Jei dažnai krečia drebulys ir karštis labai pakyla, tai ženklas, kad pradeda augti votis. Gulint lovoje, reikia gerti daug šiltos arbatos, liepažiedžių arbatos su aviečių uogomis, medumi. Gerklę reikia kas pusę valandos plauti šilta ramunėlių arbata. Gerai veikia citrinos sunka, kuri geriama su šita arbata. Kaklą aprišti šiltai. Jei gerklėje auga votis, tai reikia dėti ant kaklo karštus sėmenų maišiukus (kataplazmas), nuo jų darosi lengviau, netaip skauda gerklė ir lengviau nuryti. Dažnai taip gydant pavyksta votį išvaryti ir žmogus pasveiksta.

Kadangi, sergant gerklės uždegimu ar votimi, visada yra aukštas karštis, tai reikia gerti 3 kartus per dieną po 1 tabletę aspirinos. Valgyti tik šiltus ir skystus valgius (arbatą, sriubas, pieną su medumi ir pan.). Stengtis komažiausia kalbėti, nesibučiuoti, o ypač su mažais vaikais, nes lengvai gali jie apsikrėsti. Vartoti atskirus indus.

Angina ir kitos staigios gerklės ligos yra dažnai pavojingos, nes gali duoti sunkių komplikacijų: inkstų uždegimą, sąnarių ir širdies uždegimą ir kit. Todėl, kol ligonis turi karščio, reikia gydyti anksčiau nurodytu būdu. Jei gerklės uždegimas yra labai sunkus su aukšta temperatūra, didelė votis (nieko negalima nuryti) arba jei prasideda komplikacijos, reikia kreiptis pas gydytoją arba ligoninėn.

Gydytojas

Varniukui. Kitų tamstos klausimų nesuprantame, todėl irnieko negalime atsakyti. Parašykite aiškiau.

Redakcija.

Žemės ūkio gaminių kainos

Šių metų spalio 1 d., Vilniaus Javų-Prekių Biržos pranešimu, buvo mokama už 100 kg auks.

Rugiai	14.50—15.50
Kviečiai	19.50—21.00
Miežiai	14.75—15.25
Avižos	14.50—15.00
Sėmenys	43 50—44 50
Vikiai	—
Lubinas (mėlynas)	10.25—11.25
Kvietinės sėlenos	10.00—10 50
Ruginės sėlenos	8.00— 8.50
Sviestas 1 kg I rūšies urme	3.10
„ „ „ detal.	3.40
„ „ II rūšies urme	3.00
„ „ „ detal.	3 30
„ „ III rūšies urme	2.90
„ „ „ detal.	3.20
Kiaušinių 1 kg urme	1.50
„ „ detal	1.70

Atsakomasis redaktorius ir leidėjas LIUDVIKAS CICĖNAS.

„RUCH" spaustuvė, Vilnius, Totorių g. 6